

Kungsbacka kommun

Rektorn vid Aranäsgymnasiet Enhet 4

Beslut för gymnasieskola

efter tillsyn i Aranäsgymnasiet Enhet 4
i Kungsbacka kommun

Tillsyn i Aranäsgymnasiet Enhet 4

Skolinspektionen genomför tillsyn i Kungsbacka kommun under år 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Aranäsgymnasiet samtliga skolenheter besöktes av Skolinspektionen från den 19 mars till den 2 april 2014.

Fakta om skolenheten

Aranäsgymnasiet är en av tre kommunala gymnasieskolor i Kungsbacka kommun. Skolan är indelad i fem skolenheter som var och en leds av en rektor. På skolan finns även en verksamhetschef som är chef över rektorerna och ansvarar för vissa centrala funktioner, såsom elevhälsan och administrativ personal.

Detta beslut avser skolenhet 4. Rektorn på skolenhet 4 är tillförordnad och anställd av huvudmannen under vårterminen 2014 och ansvarar för eleverna vid samtliga utbildningar samt för personalen vid två av utbildningarna vid enheten. En annan av Aranäsgymnasiets rektorer är närmsta chef för personalen vid ett av programmen vid skolenhet 4. Rektorn för skolenhet 4 är utöver detta även tillförordnad rektor för skolenhet 3 vid Aranäsgymnasiet.

Skolenhet 4 erbjuder utbildning på barn- och fritidsprogrammet med inriktningarna fritid och hälsa samt pedagogiskt arbete, det estetiska programmet med inriktningarna bild och formgivning, dans, estetik och media, musik samt teater och international baccalaureate diploma programme (IB). Utbildningen vid IB omfattas av andra bestämmelser än övriga gymnasieskolan och står under tillsyn av International Baccalaureate Organization (IBO). Utöver de nationella gymnasieprogrammen så finns det också elever som läser introduktionsprogrammet programinriktat individuellt val med inriktning mot barn- och fritidsprogrammet. Dessa elever tillhör organisatoriskt enhet 4, men läser delar av sin utbildning på skolenhet 6, där introduktionsprogrammen är samlade. Skolenheten har, enligt den verksamhetsredogörelse som rektorn inkommit med inför besöket, totalt 291 elever, varav 164 på det estetiska programmet, 74 på barn- och fritidsprogrammet och 53 på IB.

Enligt Skolverkets statistik från läsåret 2012/13 var den genomsnittliga betygspoängen 13,2 hos de elever som avslutade sin utbildning på skolenheten att jämföra med riksgenomsnittet för samtliga nationella gymnasieprogram som var 14,0. Samma läsår fick 80 procent av eleverna vid skolenheten grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier (87 procent i riket). På barn- och fritidsprogrammet var den genomsnittliga betygspoängen 12,1 (12,7 i riket) och på det estetiska programmet 14,0 (14,8 i riket). Av statistiken framgår att 74 procent av eleverna vid barn- och fritidsprogrammet och 84 pro-

cent av eleverna vid det estetiska programmet nådde grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier (79 respektive 90 procent för motsvarande program för riket). När det gäller betygsfördelning på barn- och fritidsprogrammet på olika kärnämneskurser fick mellan 77 och 100 procent av de elever som avslutade sin utbildning med slutbetyg minst godkända betyg läsåret 2012/13. Lägst var resultatet i naturkunskap A och projektarbetet. På det estetiska programmet var fördelningen mellan 84 och 100 procent av eleverna med minst betyget godkänt i slutbetyg. Resultatet var lägst i projektarbetet. Vad beträffar de nationella kursproven som genomfördes under våren 2013 fick 28 procent av eleverna på barn- och fritidsprogrammet betyget F i matematik 1 a och 15 procent av eleverna på det estetiska programmet fick betyget F i svenska 1/svenska som andraspråk 1. Detta är lägre än för barn- och fritidsprogrammet och det estetiska programmet i riket där motsvarande andel med betyget F var 20 procent i matematik 1 a respektive 4 procent i svenska 1/svenska som andraspråk 1.

Helhetsbedömning

Tillsynen visar att det pedagogiska ledarskapet och utvecklingen av utbildningen måste förbättras vid Aranäsgymnasiets skolenhet 4. Under innevarande läsår har fem rektorer haft ansvar för hela eller delar av det pedagogiska ledarskapet vid enheten och den bristande kontinuiteten har fått konsekvenser för olika processer vid skolenheten, till exempel att lärarna inte samverkar i så stor utsträckning i arbetet med att nå utbildningens mål. Såväl betygsgenomsnittet som den grundläggande behörigheten till universitet och högskola vid skolenheten ligger under riksgenomsnittet för både barn- och fritidsprogrammet och det estetiska programmet vilket också kan kopplas till bristande kontinuitet i ledarskapet och att utbildningen därmed inte utvecklats under rektors ledning. Tillsynen visar vidare att det inte bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolenheten som tar sin utgångspunkt i enhetens och programmens kunskapsresultat och måluppfyllelse i förhållande till de nationella mål som uttrycks i styrdokumentet. Då sammanställningar av kunskapsresultat inte görs saknas också förutsättningar för analyser av skolenhetens samlade resultat och måluppfyllelse och därmed saknas också möjligheten till att identifiera utvecklingsbehov och åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen.

Ledningsstrukturen är otydlig och förutsättningarna för rektorn att leda, planera, följa upp och utveckla utbildningarna vid skolenheten saknas till stora delar. Aranäsgymnasiets uppdelning i skolenheter i övrigt innebär begränsningar i rektorernas möjligheter att suveränt och fritt bedriva utvecklingsarbete inom sina enheter. Exempelvis är det problematiskt för den enskilde rektorn att till fullo ta ansvar för elevernas undervisning när lärare undervisar på flera skolenheter och/eller har större delar av sin undervisning förlagd till en annan

skolenhet än den läraren har sin rektor och chef vid. I många avseenden arbetar skolledarna på Aranäsgymnasiet som ett team och för en tät samverkan kring många beslutsfrågor och bedriver ett gemensamt kvalitetsarbete. Huvudmannen behöver därför se över gymnasieskolans organisation och säkerställa att varje rektor har möjlighet att själv leda sin skolenhet på ett sätt som uppfyller kraven i lagstiftningen.

Inget annat framkommer än att eleverna upplever att de är trygga på Aranäsgymnasiet, även om eleverna vittnar om bristande studiero på barn- och fritidsprogrammet och det estetiska programmet. Personalen arbetar för att motverka och stoppa kränkande behandling om sådan sker och det finns också exempel på gruppstödande aktiviteter som syftar till att stärka samhörigheten och förebygga bråk och kränkningar. Dock finns det ingen plan mot kränkande behandling som beskriver hur arbetet ska organiseras och vilka insatser som behövs på skolenhetsnivå. Detta, liksom att de ordningsregler som gäller gemensamt på hela Aranäsgymnasiet inte har utarbetats i samråd med eleverna måste skolenheten åtgärda. Skolmiljön är inbjudande och fri från klotter och nedskräpning, och resurserna vad gäller tillgång till lokaler och material för exempelvis det estetiska programmens undervisning är goda.

Det har vid tillsynen framkommit att eleverna vid samtliga skolenheter på skolan ges möjlighet att erhålla betyg i kurser som de inte fått betyg i genom att läsa sommarskola under sommarlovet. Denna verksamhet anordnas i Kungälv kommun, men inom ramen för vuxenutbildningen, vilket är en annan verksamhet. Detta är inte förenligt med författningarna. Denna fråga kommer att behandlas inom ramen för tillsynen på huvudmannanivå.

Nedan följer en mer detaljerad redogörelse för de brister som Skolinspektionen kunnat konstatera vid sin tillsyn samt de ingripanden som Skolinspektionen funnit befogade med anledning av de konstaterade bristerna.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Kungälv kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 29 augusti 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Kungsbacka kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Undervisningen i skolan ska utgå från och omfatta examensmålen för respektive nationellt program samt ämnesplaner och kursplaner.
- Lärarna ska samverka i arbetet med att nå utbildningens mål.

Motivering

Enligt skollagen och gymnasieförordningen ska utbildningen inom gymnasieskolan vara systematiskt inriktad på målen i läroplanen. Gymnasieförordningen föreskriver att undervisningen ska utgå från och omfatta examensmålen för respektive nationellt program samt ämnesplaner och kursplaner. Enligt läroplanen ska lärarna samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.

I intervju uppger rektor att flera lärare som undervisar inom skolenheten egentligen tillhör andra skolenheter på Aranäsgymnasiet. Internt kallas dessa lärare för satellitlärare. Dessa lärare har sin närmsta chef och sitt arbetslag inom någon annan skolenhet. Dessutom har många lärare som tillhör skolenhet 4 stora delar av sin undervisning förlagd till andra skolenheter. Det är framför allt lärare i de gymnasiegemensamma ämnena som fungerar som satellitlärare och undervisar på flera av skolenheterna, berättar rektor. Bilden bekräftas av lärarna vid intervju och de uppger vidare att de har uppfattat att skolans ambition har varit att blanda lärarpersonalen så att de ska ha undervisning på olika enheter och program. Det framgår att det finns lärare som tillhör skolenheten men endast har 10 procent av sin tjänstgöring förlagd till enhetens program. Vidare framgår att skolenheten "lånar in" lärare från andra skolenheter vid Aranäsgymnasiet för att täcka behovet i exempelvis de gymnasiegemensamma ämnena.

Lärarna uppger att de är duktiga att samverka med andra lärare som finns inom arbetslaget, men att det är svårare att få till en bra samverkan i de ämnen där lärarna inte tillhör arbetslaget. Framför allt gäller detta det estetiska programmet där lärarna själva uppger att de inte tydliggjort examensmålen för eleverna, men i viss mån även barn- och fritidsprogrammet. Detta bekräftas av eleverna. Eleverna på såväl barn- och fritidsprogrammet som det estetiska programmet uppger att flera lärare i de gymnasiegemensamma ämnena varken utgår från examensmålen eller samarbetar med lärarna i de programgemensamma ämnena och inriktningsämnena kring examensmålen. Några elever uppger att de aldrig har diskuterat examensmålen under lektionerna och att de inte känner till examensmålen för det program de går på. Andra elever uppger

att de inte har uppfattat eller förstått att exempelvis de gymnasiegemensamma ämnena även omfattas av respektive programs examensmål eftersom lärarna i sin undervisning inte har utgått från examensmålen eller samverkat med andra lärare.

Tillsynen visar att undervisningen vid skolenhet 4 inte är tillräckligt systematiskt inriktad på målen i läroplanen eftersom den inte tydligt utgår ifrån och omfattar examensmålen för respektive nationellt program. Lärarna, företrädesvis inom de gymnasiegemensamma ämnena, samverkar inte tillräckligt med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

1 kap. 11 § samt 4 kap. 5 § skollagen

4 kap. 1 § GyF

Lgy 11 2.1 Kunskaper

Trygghet och studiero

Bedömning

Kungsbacka kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Det ska vid varje skolenhet finnas ordningsregler som utarbetats under medverkan av eleverna och som följs upp vid skolenheten.
- Skolan ska sträva efter att skapa en god miljö för lärande och utveckling.
- Det ska för varje skolenhet och varje särskild verksamhet finnas en plan mot kränkande behandling som anger de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling i varje verksamhet det aktuella året samt innehåller en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts.

Motivering

Av skollagen framgår att det ska finnas ordningsregler för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp vid skolenheten. Rektor beslutar om ordningsregler. Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan samverka för att göra skolan till en god miljö för lärande. Skollagen föreskriver att det för varje skolenhet och varje särskild verksamhet ska upprättas en plan mot kränkande behandling med en översikt av de åtgärder som behövs

för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

För Aranäsgymnasiets samtliga skolenheter finns gemensamma ordningsregler och dessa presenteras för eleverna av mentorn vid läsårsstarten, uppger rektor i verksamhetsredogörelsen som inlämnats till Skolinspektionen inför tillsynsbesöket. Vid intervjuer med rektor, lärare och elever vid skolenheten framgår att ordningsreglerna inte är utarbetade under medverkan av eleverna.

I intervju uppger eleverna på skolenhet 4 att de är trygga på skolan men att det inte alltid råder studiero under lektionerna. Dock varierar detta mycket beroende på vilken lärare som undervisar eleverna, vilket ämne eleverna har och hur arbetet i klassrummet organiseras. Framför allt lyfter eleverna fram att arbetspass som domineras av eget arbete som inte strukturerats upp av läraren och där läraren inte är en tydlig ledare i klassrummet kan bli stökiga. Det samma gäller lektionspass i stora undervisningsgrupper eller de pass som ligger sent på eftermiddagarna. Eleverna berättar att det finns lärare som inte säger till och att det då kan bli problem med studieron under lektionerna. Lärarna bekräftar att studieron ibland brister och kan skifta mellan olika ämnen, lektionspassens utformning och förläggning över veckans dagar eller vid olika tidpunkter under dagen.

Vid Aranäsgymnasiet finns en likabehandlingsplan, tillika plan mot kränkande behandling, som är gemensam för samtliga skolenheter. Planen innehåller inga konkreta åtgärder som ska genomföras mot bakgrund av aktuell kartläggning av verksamheten vid varje skolenhet och varje särskild verksamhet. Ett antal generellt beskrivna punkter finns i Aranäsgymnasiets likabehandlingsplan exempelvis "All personal och elever uppmärksammar tidiga signaler på diskriminering och annan kränkande behandling och tar då snarast kontakt med rektor" och "Tillsammans med eleverna på skolan sker ett arbete för att skapa gemensamma förutsättningar, regler och attityder mot diskriminering och annan kränkande behandling". I planen beskrivs även ett antal områden och situationer där risken för kränkningar var störst vid skolan och som framkommit i en utvärdering som genomförts vid skolan. Identifierade riskområden för skolan som helhet var exempelvis skolrestaurangen och sociala medier. De åtgärder som presenteras från skolans sida är ökad vuxennärvaro och framtagande av material kring nätmobbning. Hur detta arbete närmare ska genomföras och följas upp framgår inte av planen. Vid intervju med elevhälsan framgår att det bedrivs ett förebyggande arbete med olika aktiviteter såväl på skolövergripande nivå som med enskilda klasser och grupper, exempelvis teambuildingsövningar.

Tillsynen visar att skolenhetens ordningsregler inte är utarbetade under medverkan av eleverna. Det framgår också att studieron brister vid olika tillfällen vid skolenhetens undervisning. Det är därför av vikt att personalen på skolenheten utvecklar en samsyn kring studieron så att alla elever tillförsäkras en god miljö för lärande och utveckling. Vidare visar tillsynen att skolenheten saknar plan mot kränkande behandling som bygger på kartläggning av verksamheten vid varje skolenhet och särskild verksamhet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 5 § och 6 kap. 8 § skollagen

Lgy 11, 2.2 Normer och värden

Särskilt stöd

Bedömning

Kungsbacka kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen ska anmäla detta till rektor.
- Rektorn ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds.
- Särskilt stöd ska ges i den omfattning och på det sätt som eleverna har rätt till.
- Åtgärdsprogram ska beslutas av rektorn och där ska anges vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Motivering

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultat på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Om en utredning visar att eleven inte

behöver särskilt stöd ska rektorn eller den som rektorn delegerat beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Rektor uppger i intervju att behovet av särskilt stöd inte alltid har utretts vid skolenheten eftersom det inte har kommit till rektors kännedom. Under vårterminen, efter att rektorn tillträdde, har arbetsgången för hur elevärenden ska hanteras förtydligats och rektor menar att han nu får kännedom om elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Lärarna vid skolenheten uppger dock i intervju att de vänder sig direkt till elevhälsan och inte till rektor då de upplever att de har elever som riskerar att inte nå målen eller har andra svårigheter i sin skolsituation. I de fall elever riskerar att få eller har fått betyget F i en enstaka kurs, utreds oftast inte orsaken till detta och inga åtgärder sätts in, menar lärarna, utan det blir mentorns sak att prata med eleven och försöka reda ut den uppkomna situationen. Elevhälsan bekräftar vid intervju att åtgärdsprogram utarbetas först när eleven riskerar att inte nå kraven i flera kurser och när det allmänna stödet inte räcker till. Hjälp med att planera och strukturera studierna är den vanligaste åtgärden enligt elevhälsan. Lärarna uppger vidare att det finns elever som inte får det stöd de behöver, exempelvis elever med omfattande behov av "en-till-en-undervisning" samt elever med mindre svårigheter.

Av Skolverkets statistik samt vid Skolinspektionens dokumentstudier framkommer att många elever vid skolenheten har fått betyget IG alternativt F i naturkunskap A/naturkunskap 1a1. Elevhälsan uppger vid intervju att detta är ett återkommande problem och berättar att det inte ges något stöd i ämnet naturkunskap vid Aranäsgymnasiet. Orsakerna till att eleverna inte har nått målen har inte utretts och åtgärdsprogram har inte utarbetats för eleverna, utan eleverna har erbjudits prövning vid senare tillfällen för att nå minst betyget G/E i kursen, berättar elevhälsan.

Inför tillsynsbesöket har Skolinspektionen tagit del av åtgärdsprogram som utarbetats vid skolenheten. Åtgärdsprogrammen skiftar när det gäller att beskriva elevens behov, vilka åtgärder skolan tänker vidta och hur dessa är konkret kopplade till svårigheterna och behoven. I några åtgärdsprogram anges exempelvis att elevens behov är "lugn inläringssituation och hjälp med struktur, upplägg och planering av studierna" och åtgärderna som anges är "stöd av specialpedagog en gång i veckan, tid på Utsikten på måndagar och justera studieplanen genom att ta bort alla kurser utom svenska, engelska och karaktärsämnena". I ett annat av åtgärdsprogrammen som Skolinspektionen tagit del av anges åtgärden "annan aktivitet på svensk- och historiektionerna" samt "bli medveten om att det blir F i dessa kurser" och för att möta behovet "mer tid för tidigare och aktuella kurser". Åtgärden reducering av kurser eller "ta bort kurser" förekommer i flera av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av. Vid intervju med rektor framgår att åtgärden "reducering" som beskrivs i

åtgärdsprogrammen inte avser reducering av kurser som innebär att eleven går ut med reducerat program och därmed inte heller får någon gymnasieexamen, utan att skolan erbjuder ett fjärde år då de "reducerade" kurserna läses i stället. Detta framgår inte tydligt i åtgärdsprogrammen. Nuvarande rektor uppger dock att han inte fattat beslut om att reducera kurser. Tid för uppföljning finns angiven i åtgärdsprogrammen, dock framgår inte vad som ska följas upp eller hur uppföljningen ska göras.

Tillsynen visar att behovet av särskilt stöd inte alltid utreds då elever riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och att elever då riskerar att inte få det särskilda stöd de har behov av. När personal uppmärksammar att en elev riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås anmäls detta inte alltid till rektor. Tillsynen visar att det finns elever vid skolenheten som är i behov av särskilt stöd, men som inte får detta stöd. Vidare visar tillsynen att åtgärdsprogrammen inte utarbetats i enlighet med författningarna då det inte alltid framgår vilka elevens behov är och hur de ska tillgodoses. När de åtgärder skolan avser att vidta inte anges tydligt och konkret samt kopplas till elevens behov av särskilt stöd är det svårt att följa upp och utvärdera resultatet av de insatta åtgärderna. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 8-9 §§ skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Kungsbacka kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska ha god kunskap om det inre arbetet i skolan och särskilt verka för att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningen.
- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.
- Rektorn ska ta ansvar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat och att konstaterade utvecklingsbehov redovisas till huvudmannen.

Motivering

Av skollagen och läroplanen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Enligt läroplanen ska rektorn ha

god kunskap om det inre arbetet i skolan och särskilt ansvara för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Skollagen föreskriver att det vid varje skolenhet ska genomföras systematiskt kvalitetsarbete som innebär planering, uppföljning och utvecklings av utbildningen. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Skollagen föreskriver vidare att det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras.

Inför tillsynsbesöket har Skolinspektionen tagit del av dokumenten "Verksamhetsberättelse och kvalitetsredovisning 2012" och "Genomförandeplan 2013/2014 för Aranäsgymnasiet med gymnasiesärskolan". Dessa båda dokument är på övergripande nivå och gemensamma för samtliga fem skolenheter. I en bilaga till genomförandeplanen presenteras ett årshjul för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete. Enligt årshjulet ska analys av SCB-statistik för föregående läsår göras i januari på såväl verksamhetschefsnivå som på rektorsnivå och av arbetslag och ämneslag på skolan. I mars fastställs genomförandeplan för Aranäsgymnasiet på övergripande nivå, i juni fastställs genomförandeplaner på rektorsnivå och i augusti på arbetslags- respektive ämneslagsnivå. Enligt planen är målen läsåret 2013/14 för Aranäsgymnasiet; "andelen elever som, inom fyra år, erhåller gymnasieexamen uppgår till 93 procent 2014" samt "Aranäsgymnasiet ska utarbeta och genomföra marknadsföringsåtgärder så andelen rekryterade elever till skolan hösten 2014 ökar". Dessa två mål gäller övergripande för samtliga fem skolenheter vid Aranäsgymnasiet.

Skolinspektionen har också tagit del av dokumentet "Uppföljning av systematiskt kvalitetsarbete 2012-2013, skolenhet 4". Uppföljningen, som nuvarande rektors företrädare sammanställt, innehåller, förutom beskrivningar av skolenhetens verksamheter, redogörelser för aktiviteter och projekt som genomförts vid enhetens program samt en kort beskrivning av SCB-statistik från 2011/12 av andelen elever med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier per program vid skolenheten. Inga andra resultatsammanställningar över betyg på kurser eller åtgärder som bygger på analys av måluppfyllelsen finns i materialet. I skolenhetens uppföljning presenteras mål som kopplas till Aranäsgymnasiets övergripande mål, exempelvis att andelen behöriga elever ska vara 93 procent våren 2013. Hur skolenheten har arbetat eller ska arbeta med att nå detta mål framgår inte av dokumentet. De åtgärder som presenteras är generella, exempelvis "Arbetet med att vidareutveckla den formativa bedömningen kommer att fortsätta under läsåret 2013/2014" och det framgår inte hur de presenterade åtgärderna kopplas till identifierade behov eller upp-

ställda mål i verksamheten. Någon annan dokumentation av kvalitetsarbetet finns inte.

Rektorn, som är tillförordnad under våren 2014, uppger vid intervju att han inte känner till hur skolenhetens kunskapsresultat förhåller sig till de nationella resultaten och uppger vidare att han inte har tagit del av någon sammanställning eller annan dokumentation av resultaten vid skolenheten. Lärarna uppger att de inte har diskuterat eller analyserat skolenhetens eller programmens övergripande resultat. Resultaten har inte heller presenterats för skolenhetens arbetslag, uppger lärarna vidare. Däremot uppger lärarna att de är ålagda att skriva genomförandeplaner på ämnes- och arbetslagsnivå utifrån Aranäsgymnasiets övergripande genomförandeplan, men att de inte bygger åtgärderna i dessa genomförandeplaner på betygsresultat, elevenkäter eller nationell måluppfyllelse.

I den skolenkät som Skolinspektionen genomförde i november 2013 inför tillsynsbesöket uppger nästan 80 procent av lärarna vid skolenheten att påståendet "Rektor ser till att utvärdering av elevernas kunskapsutveckling ligger till grund för utveckling av utbildningen" inte stämmer alls eller stämmer ganska dåligt. Vidare uppger 87 procent av lärarna att påståendet "rektor ser till att uppföljningen av mitt och mina kollegors arbete leder till relevanta förändringar i arbetssätt" inte stämmer alls eller stämmer ganska dåligt. Den nuvarande, tillförordnande rektorn uppger att han är medveten om att det tidigare funnits brister i det pedagogiska ledarskapet vid skolenheten och att personalen har ett stort behov av ledarskap och kontinuitet i det pedagogiska ledarskapet. Rektorn berättar att det saknas ett pedagogiskt helhetsperspektiv på utbildningarna och att arbetslagen och enskilda lärare agerar på eget initiativ i många frågor. Rektorn uppger att han försöker vara med på arbetslagsmöten, speciellt på IB och det estetiska programmet, men inte på barn- och fritidsprogrammet eftersom han inte ska ansvara för det programmet nästa läsår. Några av lärarna på skolenheten har dessutom inte skolenhetens rektor som sin chef, utan en annan rektor som dock inte ansvarar för det program som lärarna arbetar vid. Lärarna beskriver läget som "totalt förvirrat" och "rörigt" och att de hanterar frågor som rör utveckling av programmen själva inom arbetslagen för att få verksamheten att fungera. Lärarna uppger vidare att det är svårt att få svar av den nya rektorn vad exempelvis gäller pedagogiska frågor eller elevvärenden.

Tillsynen visar att det systematiska kvalitetsarbetet vid skolenhet 4 vid Aranäsgymnasiet har brister. Skolenheten saknar ett dokumenterat och systematiskt kvalitetsarbete som utgår från skolenhetens samlade resultat utifrån nationella mål och som analyseras och dokumenteras i syfte att utveckla utbildningen. Tillsynen visar vidare att rektorn inte har tagit ansvar för planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Därmed saknas också förutsättningar för analyser av skolenhetens resultat och måluppfyllelse. Ett dokumenterat, syste-

matiskt kvalitetsarbete på skolenhetsnivå krävs också för att konstaterade utvecklingsbehov ska kunna redovisas för huvudmannen. Vidare visar tillsynen att rektorn inte har tillräcklig kunskap om det inre arbetet i skolan och inte verkar fullt ut för att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 9 § och 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Lgy 11 2.6 Rektorns ansvar

Ledningsstruktur och organisering av utbildningen

Bedömning

Kungsbacka kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Ledningsstruktur och organisering av utbildningen.

- Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och fattar i övrigt de beslut som följer av författningarna.

Motivering

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor och denne ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och fattar i övrigt fattar de beslut samt har det ansvar som framgår av föreskrifter i skollagen och andra författningar. Av förarbeten till skollagen (prop 2009/10:165 s 250 ff) framgår att "det ska vara tydligt för skolans personal, elever och elevernas vårdnadshavare vem som har ansvaret för ledningen och samordningen av det pedagogiska arbetet, liksom för verksamhetens inre organisation och vad detta ansvar innebär. Det får inte råda någon oklarhet om vem som har det övergripande ansvar som regleras i skollagen, läroplanerna och övriga författningar. I ansvaret för den inre organisationen innefattas till exempel ansvar för och beslut om övergripande organisation av det pedagogiska arbetet. Rektorn ska fatta de beslut som framgår av författningarna, till exempel arbete för att förebygga, upptäcka och åtgärda alla typer av kränkande behandling i skolan. Hit hör också det systematiska kvalitetsarbetet på skolenhetsnivå".

Aranäsgymnasiet har fem skolenheter, uppdelade efter olika program. Varje skolenhet har en rektor och det finns även en gemensam verksamhetschef. Organisationen innebär att rektorerna har pedagogiskt ansvar och personal- och elevansvar inom sina enheter. Dock förekommer ofta att lärare har undervisning i grupper som tillhör andra enheter än den de själva ingår i. Vissa av de lärare som intervjuats i samband med tillsynen beskriver att de har huvuddelen

av sin undervisning på andra skolenheter än den de själva tillhör. Vissa delar av skolledningsarbetet utförs av rektorerna och verksamhetschefen i samråd. Detta gäller exempelvis arbetet med, den för Aranäsgymnasiet gemensamma, planen mot kränkande behandling. Andra uppgifter har skolledarna delat upp mellan sig, såsom ansvaret att leda arbetet och följa upp arbetet i olika ämneslag. Rektorn för skolenhet 4 uppger dock att han inte känner till vilka ämnen som han har ett övergripande ansvar för vid skolan.

Vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsynsbesök leds verksamheten vid skolenhet 4 av en tillförordnad rektor anställd av huvudmannen. Förordnandet gäller våren 2014 och rektorn är även tillförordnad rektor för ytterligare en skolenhet vid Aranäsgymnasiet. Rektor ansvarar för samtliga elever vid skolenhet 4, vilket även inkluderar elever som läser programinriktat individuellt med inriktning mot barn- och fritidsprogrammet, men är inte chef för all personal som undervisar vid enheten. En av Aranäsgymnasiets andra rektorer har personalansvar för några av lärarna som undervisar på barn- och fritidsprogrammet vid skolenhet 4 eftersom det planeras att denna rektor ska ta över ansvaret för programmet från och med läsåret 2014/15. Under en del av höstterminen har verksamhetschefen varit närmsta chef för personalen vid skolenhet 4 och även specialpedagogen har varit tillförordnad rektor vid skolenheten för en period, den senare dock utan personalansvar. Lärarna uppger vid intervju att ledningsstrukturen upplevs som förvirrande och att det inte är tydligt vem de ska vända sig till i olika frågor. "Vi är i total förvirring", uppger lärarna och ger exempel på att de inte vet om de ska vända sig till nuvarande rektor på enheten eller rektor på en annan enhet, som ska ta över delar av verksamheten nästa läsår, vad gäller pedagogiska och organisatoriska frågor. Lärarna beskriver att de ofta vänder sig direkt till verksamhetschefen eller, om det gäller elevärenden, direkt till elevhälsan i stället för att kontakta rektor. Lärarna uppger vidare att såväl nuvarande som tidigare rektorer inte upplevs eller har upplevts som autonoma i förhållande till övriga rektorer och verksamhetschef vid Aranäsgymnasiet. Lärarna berättar att de upplever det som att skolan har "en rektor och fyra studierektorer". Frågor om timplaner, tjänstefördelningar, kompetensutveckling och många andra frågor nämner lärargruppen som exempel på frågor som rektor för skolenheten inte kunnat fatta självständiga beslut om, utan vänt sig till verksamhetschef och ledningsgrupp med övriga rektorer innan besked har kunnat ges. Rektorn uppger att han anser sig ha ett friutrymme inom sin enhet, men att exempelvis ordningsregler och plan mot kränkande behandling är identiska till sitt innehåll skolenheterna emellan, samt att andra dokument är gemensamma och övergripande för samtliga fem skolenheter.

I intervju med eleverna framgår att de upplever det som otydligt vem som är rektor vid skolenheten. Eleverna vet att det har varit flera rektorer som ansva-

rat för deras program och de är osäkra på vem som är rektor vid Skolinspektionens tillsynsbesök. Några elever vet förnamnet på nuvarande rektor men har inte träffat honom.

Såväl lärarna som rektor uppger att arbetslagets arbete, framförallt vid det estetiska programmet, begränsas av att lärare i vissa ämnen hämtas från andra enheter, så kallade satellitlärare. Bland annat beskriver lärare att schemaläggningen försvåras och att möjligheten att genomföra projekt och planera undervisningen gemensamt utifrån examensmålen begränsas av att lärare kommer in utifrån. Eleverna ger också i intervju uttryck för att det märks att satellitlärarna inte utgår från programmets mål och inriktning eller examensmålen i sin undervisning.

Tillsynen visar att organisationen av skolenheterna på Aranäsgymnasiet inte ger rektor full beslutskapacitet och förutsättningar att fritt bedriva utvecklingsarbete inom sin enhet. Huvudmannen behöver se till att det finns en rektor vid skolenhet 4 som fullt ut har möjlighet att ta det ansvar som författningarna lägger på en rektor och att rektor ges möjlighet att besluta om sin enhets inre organisation. Rektor på Aranäsgymnasiets enhet 4 har idag små möjligheter att följa upp och utveckla utbildningen med de lärare som inte finns inom hans skolenhet men som undervisar elever inom enheten. Organisationen medför även vissa svårigheter för rektor att ta det ansvar som följer av författningarna exempelvis gällande att ta fram ordningsregler och följa upp arbetet mot kränkande behandling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

2 kap. 9-10 §§ skollagen

I ärendets slutgiltiga handläggning har utredare Frida Eek och jurist Magnus Jonasson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Beslutsfattare

Mona Ericsson
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.